

Lubomir Hampl, *Świat awifauny II w polskich i czeskich przekładach Pisma Świętego. Ptactwo czyste i nieczyste*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej, Bielsko-Biała 2014, 306 s.

Tomasz Maria Dąbek OSB

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie
tomasz.dabek@upjp2.edu.pl

Językoznawca z Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej, Czech mieszkający od wielu lat w Polsce, zajmuje się związkami frazeologicznymi oraz idiomatycznymi w języku czeskim w konfrontacji z językiem polskim. Wcześniej opublikował monografię *Ptactwo we frazeologii czeskiej i polskiej. Konceptualizacja – obraz – odzwierciedlenie*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej, Bielsko-Biała 2012 oraz o podobnym do omawianej rozprawy tytule *Świat awifauny w polskich czeskich przekładach Pisma Świętego (sowy i jaskółki)*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej, Bielsko Biała 2013, 114 s., w tym 108 polskiego tekstu oraz streszczenia: czeskie, rosyjskie i angielskie.

Prezentowana rozprawa stanowi analizę katalogów ptactwa nieczystego w Księgach Kapłańskiej i Powtórzonego Prawa. Autor przedstawia wymieniane tam ptaki – ich określenia w językach przekazu Biblii – oryginalnym hebrajskim, najstarszych przekładach greckim i łacińskim oraz w kilkunastu polskich i czeskich przekładach dokonanych od początków piśmiennictwa w tych językach do czasów współczesnych (uwzględnił osiem czeskich tłumaczeń biblijnych, w tym dwa staroczeskie: protestancką *Biblię Kralicką* według ostatniego wydania z 1613 roku i katolicką *Biblię Ołomuniecką* z 1417 roku oraz sześć współczesnych czeskich tłumaczeń Biblii reprezentujących różne grupy religijne: *Český ekumenický překlad*, *Český studijní překlad*, *Bibli překlad 21 století*, *Překlad nového světa*, *Jeruzalémskou bibli*, *Slovo na cestu*. Z polskojęzycznych przekładów przebadał również osiem, w tym dwa staropolskie – protestancką *Biblię Gdańską* z 1632 roku i katolicki przekład *Biblii ks. Jakuba Wujka* z 1599 roku oraz sześć tłumaczeń współczesnych: *Nową Biblię Gdańską*, *Biblię Tysiąclecia*, *Biblię Warszawsko-Praską* tłumaczoną przez

bpa Kazimierza Romaniuka, *Biblię Warszawską* zwaną potocznie Brytyjką, *Biblię Poznańską* i *Przekład Nowego Świata*).

Autor zastanawia się nad znaczeniem nazw powstałych przed wytworzeniem naukowej klasyfikacji istot żywych oraz ich odpowiedników w językach słowiańskich. Zwraca uwagę na cechy i zwyczaje wymienianych ptaków, które mogły spowodować nadanie im określonych nazw, a także na przenośne stosowanie określeń konkretnych ptaków do oznaczania cech ludzi.

Praca składa się z czterech rozdziałów. W pierwszym autor przedstawia klasyfikację ptactwa w Biblii, jego podział i konkretnie zastosowane nazwy oraz ich odpowiedniki w analizowanych tłumaczeniach polskich i czeskich. W drugim zajmuje się identyfikacją reprezentantów ptactwa w katalogach ptaków nieczystych w Księgach Kapłańskiej i Powtórzonego Prawa. W trzecim przedstawia zestawienie nadrzędności i podrzędności, przeprowadzając analizę terminologii binominalnej (złożonej z dwóch określeń). W ostatnim czwartym analizuje informacje o ptakach występujących tylko w katalogach z Księg Kapłańskiej i Powtórzonego Prawa, charakteryzuje omawiane rodzaje i gatunki, przedstawia ich nazwy czeskie i polskie oraz ewentualne pochodzenie tych określeń.

Zakończenie zawiera cenne wnioski na temat zasad dokonywania przekładów oraz ich wartości dla kultury.

Kilkakrotnie zamieszczone tabele ułatwiają orientację w badanym materiale.

Obszerna bibliografia pokazuje dobrą znajomość literatury w zakresie językoznawstwa i nauk biblijnych. Streszczenia po czesku, rosyjsku i angielsku umożliwiają poznanie tematyki pracy osobom nie znającym języka polskiego.

Rozprawa świadczy, że autor dobrze orientuje się w omawianych zagadnieniach, posiada szeroką wiedzę z wielu dziedzin nauki, jak dyscypliny biblijne, językoznawstwo, zoologia i historia.

We wcześniejszej pracy o podobnym tytule w sposób twórczy analizuje teksty biblijne zawierające odniesienia do sów i jaskółek. Biblia jako księga bosko-ludzka przedstawia całą rzeczywistość jako dzieło Boże, z którego człowiek może korzystać i twórczo je rozwijać. Poszczególne stworzenia mają swoją wartość jako konkretne byty. Ich cechy mogą także być stosowane w znaczeniu przenośnym na oznaczenie cech ludzi, ich myślenia, odczuwania i postępowania. Tak podchodzą do nich autorzy biblijni oraz ludzie należący do różnych narodów i kultur.

W obu rozdziałach rozprawy poświęconych socom i jaskółkom autor najpierw scharakteryzował rzędy ptaków, których określenia w Biblii zamierzał

poddać badaniu, ich symbolikę, wartościowanie, by potem badać w poszczególnych księgach biblijnych ich określenia w kilkunastu najważniejszych polskich i czeskich przekładach biblijnych (wymienionych w związku z wyżej omówioną rozprawą), które pokazują rozwój języków literackich i religijnych od pierwszych do najnowszych tłumaczeń.

Cennym uzupełnieniem pracy są tabele zbiorcze.

Obie rozprawy cechuje wysoki poziom naukowy interdyscyplinarnej wiedzy z zakresu językoznawstwa, filologii polskiej i czeskiej oraz przekładów biblijnych w obu językach. Są dobrym świadectwem umiejętności autora oraz środowiska naukowego, które reprezentuje. Mogą zainteresować tłumaczy dzięki podanym przykładom różnego oddawania nazw występujących w dawnych tekstach, które nie zawsze można zidentyfikować ze współczesnymi określeniami. Pokazują także rozwój tłumaczeń Biblii na języki czeski i polski, bogactwo kultur obu narodów, w których tworzeniu swoją rolę odegrało również Pismo Święte.